

การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
A Programme Evaluation of the Doctor of Philosophy degree in Development
Education (Revised 2561 B.E.), the Faculty of Education, Silpakorn University

นพพร จันทรรำชู (Nopporn Chantararnamchoo)*

ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา (Tippawan Sukjairungwattana)**

รัชฎาพร เกตานนท์ (Ratchadaporn Ketanon)***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา โดยใช้การประเมินแบบ CIPP กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย กรรมการบริหารหลักสูตร จำนวน 5 คน นักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 20 คน และศิษย์เก่า จำนวน 10 คน และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย กรรมการบริหารหลักสูตร จำนวน 5 คน อาจารย์พิเศษ 2 คน ศิษย์เก่า 3 คน และผู้ใช้บัณฑิต 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1. ด้านบริบท กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (M=4.64, 4.69, 4.66) 2. ด้านปัจจัยนำเข้า กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (M=4.54, 4.63, 4.57) 3. ด้านกระบวนการ กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (M=4.73, 4.73, 4.77) และ 4. ด้านผลผลิต คณะกรรมการบริหารหลักสูตรประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (M=4.24) ส่วนศิษย์เก่าประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (M=4.50) 5. แนวทางการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 5.1 การสื่อสารหลักสูตร 2. การบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีส่วนร่วม 3. การเชื่อมโยงเป้าหมายของหลักสูตร รายวิชา และกิจกรรมการเรียนรู้ 4. การพัฒนาทักษะภาษาและจริยธรรม

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร พัฒนศึกษา ดุษฎีบัณฑิต

* รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ABSTRACT

This research was aimed at evaluating the programme Doctor of Philosophy Degree in Development Education using CIPP evaluation. The target group for a quantitative research comprised 5 programme management committee members, 20 current students, and 10 alumni. The target group for a qualitative research comprised 5 programme management committee members, 2 special instructors, 3 alumni, and 2 graduates users. Research tools using questionnaire and in-depth interview guidelines. Data analysis using descriptive statistics and content analysis.

Programme evaluation revealed that: 1. Context: The programme was rated at a highest level of propriety by all target groups (M=4.64, 4.69, 4.66). 2. Input: The programme was rated at a highest level of propriety by the all target groups. (M=4.54, 4.63, 4.57). 3. Process: The programme was rated at a highest level of propriety by all target groups (M=4.73, 4.73, 4.77). 4. Output: The programme was rated at a high level of propriety by the programme management committee members (M=4.24) and at a highest level by alumni (M=4.50). 5. Guidelines for programme improvement consisted of 5.1 Programme communication; 5.2 Introducing participatory programme management; 5.3 Connecting the goals of programme subjects to learning activities; and 5.4 Developing language skills and research ethics.

Keywords: Programme Evaluation, Development Education, Doctor of Philosophy

บทนำ

พัฒนศึกษา (Development education) เป็นศาสตร์แห่งการเรียนรู้และการพัฒนาที่มีความเป็นพลวัตไปตามสภาพการณ์ทางสังคม เมื่อสังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ย่อมทำให้ความรู้ทางพัฒนศึกษาเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังจะเห็นได้จากความหมายของพัฒนศึกษาในยุคแรกจะมุ่งเน้นการให้การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการจัดการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ พัฒนศึกษาจึงเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาทั้งระบบ โดยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ชินตา รักษ์พลเมือง; โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (Rukspollmuang 2004: 6; Wongsurawat 2013: 41) ต่อมาเมื่อสังคมเริ่มตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบจากการพัฒนา พัฒนศึกษาจึงหมายถึงศาสตร์ที่มุ่งเรียนรู้เรื่องของการพัฒนา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ทุกคนที่อยู่ในสังคมมีความเข้าใจกระบวนการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และผลกระทบจากการพัฒนา นอกจากนี้ ความหมายของพัฒนศึกษายังรวมถึงประเด็นทางสังคมในการสร้างความเป็นธรรม (Irish Aid 2017: 6) และการใช้มุมมองทางการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นการพัฒนา สิทธิมนุษยชน ความยุติธรรม และความเป็นพลเมือง ที่สร้างความยุติธรรมในสังคม (Regan 2006: 6) ในแง่นี้ความหมายของพัฒนศึกษาจึงเป็นศาสตร์ที่มีขอบเขตกว้างกว่า

การศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ หากแต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายเพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชน นพพร จันทรนำชู(Chantararnamchoo 2020: 1)

การนำความรู้ทางพัฒนาศึกษาสู่หลักสูตรระดับอุดมศึกษา โดยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ตามลำดับมาตรฐานที่วางแผนที่ไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเหมาะสม (Gratthorn, Boschee, Whitehead, & Boschee 2019; Wiles 2009) และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพัฒนาศึกษา โดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้จัดทำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษาในปีการศึกษา 2552 โดยมีการบูรณาการศาสตร์การจัดการศึกษา การสร้างเครือข่าย การนำความรู้ที่ข้ามศาสตร์ รวมทั้งวิทยาการที่ค้นพบใหม่เข้ามา เพื่อปรับกระบวนการทัศน์ทางการศึกษาใหม่ที่สนับสนุนการพัฒนามนุษย์ทั้งระดับสังคม ชุมชน และองค์กรให้เต็มตามศักยภาพ และนำไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน นพพร จันทรนำชู (Chantararnamchoo 2020: 16-17)

เมื่อมีการพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาแล้ว จำเป็นต้องมีการประเมินหลักสูตรทั้งด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output) ของหลักสูตร (Stufflebeam & Shinkfield 2007) การประเมินหลักสูตร (Curriculum evaluate) จึงเป็นกระบวนการพัฒนา ปรับปรุง และตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องปฏิบัติตลอดทุกช่วงระยะเวลาของหลักสูตร ตั้งแต่ก่อนการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร ก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ ระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร และหลังจากใช้หลักสูตรครบวงจร และการติดตามผลกระทบของหลักสูตร เพื่อพิจารณาว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป (International Bureau of Education 2021) ประกอบกับเกณฑ์ของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดให้มีการปรับปรุงหลักสูตร และจำเป็นต้องมีการประเมินหลักสูตรเพื่อให้ได้สารสนเทศในการปรับปรุงหลักสูตรและการปฏิบัติตามเกณฑ์ดังกล่าว

จากเหตุผลข้างต้น จึงนำไปสู่คำถามการวิจัยว่าหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา มีการปฏิบัติและความเหมาะสมของหลักสูตร ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตอยู่ในระดับใด และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างไร โดยใช้ตัวแบบ CIPP ผู้วิจัยจึงต้องการประเมินหลักสูตร เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์ของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร หลักสูตร (Curriculum) หมายถึง แผน แผนการเรียน แผนการจัดประสบการณ์ โครงการเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ จุดมุ่งหมายเฉพาะ โครงสร้าง การเลือกและการลำดับเนื้อหา กิจกรรม วิธีการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน และระบุวิธีการประเมินผลของหลักสูตรที่ชัดเจน หลักสูตรสามารถจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเหมาะสม (Gratthorn et al. 2019; Wiles 2009) นอกจากนี้จำเป็นต้องมีโครงสร้าง องค์กร และปัจจัยอื่น ๆ ในหลักสูตร เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนและอำนวยความสะดวกในการสอน อีกทั้งหลักสูตรต้องมีเป้าหมาย วิธีการ สื่อการเรียนการสอน และการประเมินที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการสอนและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Rhode Island Department of Education 2021)

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร การประเมินหลักสูตร (Curriculum evaluation) หมายถึง กระบวนการที่ผู้พัฒนาหลักสูตรใช้ในการตัดสินคุณค่าและประสิทธิภาพของหลักสูตร จากกิจกรรม โครงการ และงานที่ผู้เรียนได้ทำ (Kelly 2004) เพื่อพิจารณาว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไปในอนาคต (International Bureau of Education 2021) ซึ่งวิธีการประเมินที่นำมาใช้ในการประเมินหลักสูตรเป็นต้นแบบ CIPP ประกอบด้วย 1. ด้านบริบท (Context: C) เป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร 2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input: I) เป็นการประเมินเกี่ยวกับความพร้อมของทรัพยากรในการดำเนินการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3. ด้านกระบวนการ (Process: P) เป็นการประเมินเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร และ 4. ด้านผลผลิต (Product: P) เป็นการประเมินเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของผลผลิตเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Stufflebeam & Shinkfield 2007)

ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร (Gratthorn et al. 2019; Wiles 2009) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน (Stufflebeam & Shinkfield 2007) และแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนศึกษา นพพร จันทรนาชู; คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (Chantaranamchoo 2020; Faculty of Education 2013) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารหลักสูตร 5 คน นักศึกษาปัจจุบัน 20 คน และศิษย์เก่า 10 คน โดยมีปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามดังนี้

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่ เป็นชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ ส่วนนักศึกษาปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีอาชีพปัจจุบันรับราชการ และศิษย์เก่าส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุ 41-50 ปี มีอาชีพปัจจุบันรับราชการ

2. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ระดับลึก ประกอบด้วย กรรมการบริหารหลักสูตร 5 คน อาจารย์พิเศษ 2 คน ศิษย์เก่า 3 คน และผู้ใช้บัณฑิต 2 ท่านที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความสมเหตุสมผลเชิงเนื้อหา (Content validity) ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยคำถามทุกข้อมี IOC มากกว่า .50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และด้านความเชื่อถือได้ (Reliability) ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .82 ซึ่งมากกว่า .70 และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นพพร จันทรนำชู (Chantaranamchoo 2021)

3.2 แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก เป็นคำถามแบบมีโครงสร้าง (Structured interview guideline) เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร และแนวทางการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้วิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ใช้ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean: M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD) นพพร จันทรนำชู (Chantaranamchoo 2021)

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ วัฒนา สุนทรธัย (Soonthornthai 2008)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายความว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายความว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายความว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายความว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายความว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิดและแนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก เพื่อหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอในลักษณะของความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม ส่วนที่ 2 การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา โดยการสัมภาษณ์ระดับลึก และส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา

ส่วนที่ 1 การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม

การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ในภาพรวม ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินหลักสูตร โดยภาพรวม

โดยภาพรวม	คณะกรรมการ		นักศึกษาปัจจุบัน		ศิษย์เก่า	
	บริหารหลักสูตร (n=5)		(n=20)		(n=10)	
	ค่าสถิติ	ความหมาย	ค่าสถิติ	ความหมาย	ค่าสถิติ	ความหมาย
1. ด้านบริบท	M=4.64 SD=0.50	มากที่สุด	M=4.69 SD=0.4	มากที่สุด	M=4.66 SD=0.4	มากที่สุด
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	M=4.54 SD=0.46	มากที่สุด	M=4.63 SD=0.42	มากที่สุด	M=4.57 SD=0.50	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการ	M=4.73 SD=0.35	มากที่สุด	M=4.73 SD=0.42	มากที่สุด	M=4.77 SD=0.36	มากที่สุด
4. ด้านผลผลิต	M=4.24 SD=0.23	มาก	-	-	M=4.50 SD=0.41	มากที่สุด
รวม	M=4.54 SD=0.35	มากที่สุด	M=4.68 SD=0.39	มากที่สุด	M=4.62 SD=0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตร นักศึกษาปัจจุบัน และศิษย์เก่าประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในระดับมากที่สุด (M=4.54, M=4.68, M=4.62)

การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ด้านบริบท พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตร นักศึกษาปัจจุบัน และศิษย์เก่า ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในระดับมากที่สุด (M=4.64, M=4.69, M=4.66)

การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตร นักศึกษาปัจจุบัน และศิษย์เก่าประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในระดับมากที่สุด ($M=4.54$, $M=4.63$ และ $M=4.57$)

การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ด้านกระบวนการ พบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตร นักศึกษาปัจจุบัน และศิษย์เก่า ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในระดับมากที่สุด ($M=4.73$, $M=4.73$, $M=4.77$)

การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ด้านผลผลิต พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในระดับมาก ($M=4.24$) ส่วนศิษย์เก่าปัจจุบันประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในระดับมากที่สุด ($M=4.50$)

ผลการประเมินหลักสูตร รายด้าน

1. ด้านบริบท ประเด็นวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และความต้องการของสังคมและผู้เรียน ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ประเด็นเนื้อหาสาระของหลักสูตร และคุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตร ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นคุณลักษณะของบุคลากรสายสนับสนุนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการ ประเด็นการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและการประเมินผล การฝึกปฏิบัติงานและการศึกษาดูงาน และการให้คำปรึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ด้านผลผลิต ประเด็นการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนความพึงพอใจของบัณฑิต ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 2 การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต โดยการสัมภาษณ์ระดับลึก

การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 กลุ่ม ได้ผลการประเมิน ดังนี้

1. การประเมินหลักสูตร ด้านบริบท

1.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความเหมาะสม โดยเป้าหมายของหลักสูตรในฐานะที่เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเรียนรู้และการพัฒนา เพื่อสร้างนักบูรณาการศาสตร์ในการพัฒนาสังคมและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

1.2 โครงสร้างหลักสูตร หลักสูตรมีโครงสร้างเนื้อหารายวิชาที่ครอบคลุมให้บัณฑิตเป็นนักคิดและนักบูรณาการศาสตร์ และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ทางพัฒนศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศแบบสหวิทยาการ และสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจของคณะศึกษาศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร

1.3 ความต้องการของสังคมและผู้เรียน หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการเป็นนักบูรณาการศาสตร์ และสอดคล้องกับบริบททางสังคม สามารถสนองนโยบายและ

ยุทธศาสตร์ของชาติในการพัฒนาคน การพัฒนาสังคม การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการสร้างความสามารถทางการแข่งขันให้แก่ประเทศ

2. การประเมินหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้า

2.1 เนื้อหาสาระของหลักสูตร ทุกรายวิชามีเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ความรู้และสถานการณ์ในปัจจุบันของสังคม ที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานในแต่ละอาชีพ โดยรายวิชาในหลักสูตรมุ่งเน้นการออกแบบการวิจัยที่สามารถตอบคำถามวิจัยในลักษณะบูรณาการ และพัฒนารายวิชาให้ทันสมัย สอดรับกับประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้น อีกทั้งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีทั้งการบรรยายความรู้เชิงทฤษฎี การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

2.2 คุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตร มีความเหมาะสมทั้งความรู้และประสบการณ์ แต่บางรายวิชาที่เน้นการถ่ายทอดประสบการณ์จากมุมมองที่หลากหลาย จำเป็นต้องมีอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง หรือใช้วิธีการสอนร่วมกัน

2.3 คุณลักษณะของบุคลากรสายสนับสนุน ช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนให้แก่อาจารย์ และผู้เรียนอย่างเหมาะสม

2.4 คุณลักษณะของผู้เรียน หลักสูตรมีกระบวนการคัดเลือกที่เหมาะสม แต่จำเป็นต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนและกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่มีความต้องการศึกษาในหลักสูตรพัฒนศึกษา

2.5 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีความเหมาะสม แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรับปรุงสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้ทันสมัย พร้อมใช้งาน และแนะนำผู้เรียนให้รู้จักการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่ทางมหาวิทยาลัยได้จัดหาไว้ให้ เพื่อค้นคว้าข้อมูลความรู้

3. การประเมินหลักสูตร ด้านกระบวนการ

3.1 การจัดการเรียนการสอน หลักสูตรมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม ชัดเจนและมีธรรมาภิบาล มีการเชิญอาจารย์จากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและเข้าใจกระบวนการทัศน์พัฒนศึกษาเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร เพื่อสร้างมุมมองที่หลากหลายในการเรียนการสอนและการทำวิทยานิพนธ์ โดยการจัดการเรียนการสอนตามความชำนาญและประสบการณ์ อาจารย์ทำหน้าที่ในการสอนและควบคุมวิทยานิพนธ์อย่างมีมาตรฐาน และมีความเป็นกัลยาณมิตร

3.2 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หลักสูตรได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาทักษะการทำวิทยานิพนธ์ และกิจกรรมศึกษาดูงานและปฏิบัติการนอกสถานที่ เพื่อพัฒนาเปิดโลกทัศน์ เพิ่มประสบการณ์ และพัฒนาทักษะของผู้เรียน

3.3 การวัดและการประเมินผล แต่ละรายวิชามีการวัดและการประเมินอย่างมีมาตรฐานและยืดหยุ่นตามลักษณะของรายวิชา

3.4 การให้คำปรึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ มีระบบการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาและการติดตามวิทยานิพนธ์ เพื่อทำให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

4.การประเมินหลักสูตร ด้านผลผลิต

4.1 ผลผลิตของหลักสูตร หลักสูตรสร้างบัณฑิตที่มีความรู้แนวคิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับการพัฒนา สามารถบูรณาการศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจสังคมและแก้ไขปัญหาสังคมที่มีความหลากหลาย พัฒนางานทางวิชาการและเพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาองค์กรและสังคม

4.2 ความพึงพอใจของนักศึกษา หลักสูตรสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เรียน ผู้ร่วมงาน หน่วยงาน ผู้ใช้บัณฑิต และชุมชน

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 กลุ่ม ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. **ด้านบริบท** ควรปรับปรุงหลักสูตรและชื่อหลักสูตร รวมทั้งสื่อสารองค์กรเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้ชัดเจนกับกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร และควรประชาสัมพันธ์เพิ่มจำนวนผู้เรียนให้ตรงกลุ่มเป้าหมายนอกเหนือจากบุคลากรทางการศึกษา

2. **ด้านปัจจัยนำเข้า** ควรบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีส่วนร่วม โดยเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานของหลักสูตรเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีเป้าหมายร่วมกัน

3. **ด้านกระบวนการ** ควรเชื่อมโยงเป้าหมายของหลักสูตร รายวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และปฏิบัติการในพื้นที่จริงที่จะนำมาบูรณาการในการศึกษาและการกำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ควรจัดตารางการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับการแข่งขันทางการศึกษา มีกลไกสนับสนุนและติดตามผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

4. **ด้านผลผลิต** ควรพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะในศตวรรษที่ 21 และจริยธรรมในการวิจัย เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีความรู้ ทักษะ และคุณธรรม

การอภิปรายผล

1.การประเมินหลักสูตร ด้านบริบท โดยรวม กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ อีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) ที่พบว่า ผลการประเมินด้านบริบทอยู่ในระดับมากที่สุด และอีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2016) ที่พบว่า การประเมินสภาพแวดล้อม/บริบท ด้านวัตถุประสงค์ พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ และมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตรในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรพัฒนศึกษาเป็นศาสตร์แห่งการเรียนรู้และการพัฒนาที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะการเชื่อมโยงสหวิทยาการในศาสตร์ต่าง ๆ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักสูตรจึงสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน หน่วยงาน และสังคมได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นนักบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาประเทศ และหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการศึกษาและการพัฒนาเพื่อการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) และชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2016) ที่พบว่า การประเมินสภาพแวดล้อม/บริบท ด้านวัตถุประสงค์ มีความชัดเจนเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานและมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในระดับมากถึงมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องและความเหมาะสมในฐานะที่เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเรียนรู้และการพัฒนา เพื่อสร้างนักบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาสังคมและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

โครงสร้างหลักสูตร ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งโครงสร้างหลักสูตร สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตของการศึกษาลดหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร แบ่งเป็นหมวดวิชาที่เหมาะสม และระยะเวลาในการเรียนรายวิชาและการทำวิทยานิพนธ์มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) และชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2016) ที่พบว่าด้านโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด และด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า โครงสร้างหลักสูตรมีเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมในการพัฒนาให้บัณฑิตเป็นนักคิดและนักบูรณาการศาสตร์ และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ทางด้านพัฒนศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศแบบสหวิทยาการ และสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจของคณะศึกษาศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร

ความต้องการของสังคมและผู้เรียน ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งหลักสูตรสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคม หลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสังคม สอดคล้องกับ สมคิด พรหมจ้อย และคณะ (Promjouy et al. 2017) ที่พบว่า ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มากที่สุดคือหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับนโยบายและกฎหมายทางการศึกษา รวมทั้งวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการเป็นนักบูรณาการศาสตร์ และสอดคล้องกับบริบททางสังคม สามารถสนองนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติในการพัฒนาคน การพัฒนาสังคม การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการสร้างความสามารถทางการแข่งขันให้แก่ประเทศ

2.การประเมินหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โดยรวม คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และศิษย์เก่า ประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ส่วนนักศึกษาปัจจุบันประเมินความเหมาะสมในระดับมาก สอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) ที่พบว่า ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด และด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรพบว่ามีเหมาะสมอยู่

ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตร มีรายวิชาของหลักสูตรเหมาะสม มีเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งคุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีความพร้อม

เนื้อหาสาระของหลักสูตร ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งความเหมาะสมของกลุ่มวิชาพื้นฐาน และกลุ่มวิชาเลือก สอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) ที่พบว่า ด้านรายวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2016) ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า หลักสูตรมีเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ แต่ควรเน้นความรู้ที่ทันสมัยสามารถนำมาปฏิบัติในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และต้องเป็นเนื้อหาสาระที่มาใช้ในการสร้างความรู้ใหม่และสะท้อนกระบวนการทัศน์ของพัฒนศึกษา

คุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตร ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งคุณวุฒิและความสามารถทางวิชาการ สอดคล้องกับขณะที่ ชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) และชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2016) ที่พบว่าด้านคุณลักษณะผู้สอนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า คุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตรมีความเหมาะสมทางวิชาการตามเกณฑ์ของบัณฑิตศึกษา มีความเข้าใจกระบวนการทัศน์พัฒนศึกษา รวมทั้งมีความเป็นครูที่ให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาแก่ผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะตามเป้าหมาย มีความเข้าใจผู้อื่นและสังคม

คุณลักษณะของบุคลากรสายสนับสนุน ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมาก สอดคล้องกับ กัญพัฑา หิมะด้า (Heemadam 2018) ที่พบว่า คุณภาพของบุคลากรสายสนับสนุนมีความเหมาะสม เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนสามารถให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน ทั้งการดำเนินการและการประสานงาน และเมื่อผู้เรียนมีปัญหาสามารถให้คำตอบกับนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี

สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมาก ขณะที่ ชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) และชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2016) พบว่าด้านสื่อ ตำรา และสถานที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า ควรบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้ห้องเรียนและระบบสาธารณูปโภคในอาคารเรียนให้มีสภาพพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา ทั้งปริมาณและคุณภาพ และอนาคตควรมีการปรับปรุงห้องเรียน และจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ทันสมัย เพื่อการสร้างเชื่อมั่นและเป็นการสื่อสารองค์กรที่มีความก้าวหน้าทางวิชาการและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

3. การประเมินหลักสูตร ด้านกระบวนการ โดยรวม กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) และชีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2016) พบว่าด้านบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสมใน

ระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรมีการตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรโดยมีโครงสร้างการบริหารอย่างชัดเจน มีอาจารย์เป็นผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร ซึ่งมีการกำหนดกรอบหน้าที่ของกรรมการแต่ละชุดอย่างชัดเจน ทำให้การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการฝึกปฏิบัติ และการทำวิทยานิพนธ์เป็นไปตามหลักการ มีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ อุ่ นอารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) และชีรศักดิ์ อุ่ นอารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2016) พบว่าด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความพร้อมทั้งอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ดูแลการทำวิทยานิพนธ์ และมีการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการอภิปราย ชักถาม แสดงความคิดเห็นในตลอดระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน และมีการวางระบบการสอนที่ดี แต่ละวิชามีความเชื่อมโยงกัน ทำให้นักศึกษาได้หัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์ภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ สมชัย วงษ์นายะ และทวนทอง เขาวงกิตพงษ์ (Wongnaya & Chaoweeratiphong 2017) ที่พบว่าด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า หลักสูตรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งนอกจากเป็นการเพิ่มพูนความรู้และแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาจากการทำวิทยานิพนธ์แล้ว ยังเป็นการติดตามการพัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์และการทำวิทยานิพนธ์ด้วย

การวัดและการประเมินผล ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ อุ่ นอารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) และชีรศักดิ์ อุ่ นอารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2016) ที่พบว่าด้านการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่าหลักสูตรมีวิธีการวัดและการประเมินในแต่ละรายวิชา มีมาตรฐานทางวิชาการ และมีวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย เหมาะสมกับลักษณะและเนื้อหาของรายวิชาและผู้เรียน

การฝึกปฏิบัติงานและการศึกษาดูงาน ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งการฝึกปฏิบัติงานและการศึกษาดูงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาและเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา สอดคล้องกับมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (Nillapun et al. 2017) ที่พบว่ามี การศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการและมีบุคลากรภายนอกทั้งวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิ เข้ามาร่วมในการจัดการเรียนรู้ เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่พบว่าหลักสูตรยังมีกิจกรรมการศึกษาดูงานและปฏิบัติการในพื้นที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเปิดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งการวิจัยและวิชาการ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทั้งหน่วยงานวิชาการด้านการศึกษาและด้านการพัฒนาชุมชน และคนในชุมชน

การให้คำปรึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ ส่วนใหญ่มีการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาที่เหมาะสม มีความรู้ความชำนาญ การให้คำปรึกษา และการติดตามความก้าวหน้า

อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสมชัย วงษ์นายะ และทวนทอง เชาวเกียรติพงษ์ (Wongnaya, & Chaoweeratiphong, 2017) ที่พบว่า ด้านควบคุมวิทยานิพนธ์อยู่ระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรมีการบริหารจัดการอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และระบบการติดตามการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งความเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ได้อย่างราบรื่น มีความมั่นใจ และสามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลาของหลักสูตร

4. การประเมินหลักสูตร ด้านผลผลิต โดยรวม พบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรประเมินความเหมาะสมในระดับมาก และศิษย์เก่าประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ อีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) ที่พบว่า ผลผลิตของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ อีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2016) พบว่าผลผลิตของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรมีการดำเนินการทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการอย่างเหมาะสมและมีหลักการ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะการบูรณาการศาสตร์ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน หน่วยงาน และสังคม ในการพัฒนาประเทศ และพร้อมที่จะเรียนรู้และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ทั้งความรู้ทักษะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การนำความรู้และทักษะของบัณฑิตไปใช้ประโยชน์ต่อหน่วยงาน และสังคม การบูรณาการศาสตร์และจัดการความรู้แบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาประเทศของบัณฑิต การพัฒนาองค์ความรู้ทางพัฒนาศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศของบัณฑิต สอดคล้องกับมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (Nillapun et al. 2017) ที่พบว่า บัณฑิตที่จบการศึกษาเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน/ชุมชน และบุคคลในวิชาชีพ และด้านผลกระทบ พบว่า บัณฑิตมีความภาคภูมิใจในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่หลักสูตรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ โดยบัณฑิตสามารถนำความรู้และทักษะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยเฉพาะการนำความรู้และทักษะจากการเรียน ที่มุ่งเน้นการมองการศึกษาและการพัฒนาในหลากหลายมิติ มาประยุกต์ใช้ในงานทางวิชาการและวิชาชีพ

ความพึงพอใจของบัณฑิต ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่ อีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ และคณะ (Unaromlert et al. 2012) ที่พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมหาบัณฑิตอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่าศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อหลักสูตร เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่เปิดมุมมองใหม่ในการศึกษาและการพัฒนา สร้างนักคิดและนักบูรณาการศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับการทำงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

จากผลการประเมินหลักสูตร สามารถนำมาจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ ได้ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่าผลการประเมินในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ระยะเวลาในการเรียนรายวิชาและการทำวิทยานิพนธ์ และด้านความต้องการของสังคมและผู้เรียน ทั้งความต้องการของผู้เรียน และความ

ต้องการของหน่วยงานและสังคม ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรต้องเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายของหลักสูตร รายวิชา กิจกรรมในการเรียนการสอน ขอบเขตของหัวข้อวิทยานิพนธ์ และกลไกการติดตามผู้เรียนให้สำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีระยะเวลาที่เหมาะสม นอกจากนี้ ต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนของหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสื่อสารเป้าหมายของหลักสูตรให้ถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเป็นนักบูรณาการศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปพัฒนาตนเอง พัฒนางองค์กร และพัฒนาสังคม

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าผลการประเมินในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ บุคลากรสายสนับสนุน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้ง สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการเรียนการสอน ห้องเรียน และแหล่งค้นคว้าความรู้ ด้วยเหตุนี้ ภาควิชาและคณะศึกษาศาสตร์ควรจัดหาบุคลากรสายสนับสนุนในการให้บริการผู้เรียนให้สอดคล้องกับจำนวนผู้เรียนและจำนวนหลักสูตรของคณะที่เพิ่มมากขึ้น และจัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีสภาพพร้อมใช้งาน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หลักสูตร คณะ และมหาวิทยาลัย และแนะนำผู้เรียนและอาจารย์ผู้สอนให้รู้จักใช้แหล่งค้นคว้าที่ทางมหาวิทยาลัยจัดให้ รวมทั้งแหล่งค้นคว้าอื่นๆ ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล

3. ด้านกระบวนการ พบว่าผลการประเมินในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรต้องจัดการเรียนการสอนที่มีการค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ มาเรียนรู้และอภิปรายร่วมกัน รวมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนรู้และปฏิบัติการในพื้นที่จริง เพื่อนำมาใช้บูรณาการการศึกษาและการพัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต

4. ด้านผลผลิต พบว่าผลการประเมินในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความรู้และทักษะของบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และการพัฒนาองค์ความรู้ทางพัฒนศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศของบัณฑิต ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องปรับปรุงเนื้อหาวิชา พัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย และพัฒนาวิธีการสอนให้ผู้เรียนสามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้บัณฑิตสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปพัฒนางานองค์กร และสังคม รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งจริยธรรมการวิจัยให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้บัณฑิตเป็นทั้งผู้ที่มีทักษะ ความรู้ และคุณธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. งานวิจัยนี้ใช้ตัวแบบ CIPP ในการประเมินหลักสูตร ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งต่อไปอาจใช้วิธีการประเมินแบบอื่น เช่น การประเมินแบบผานวิธี การประเมินเชิงสร้างสรรค์ การประเมินแบบ Balance score card เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลการประเมินจากวิธีการที่หลากหลาย

2. ควรมีการวิจัยสังเคราะห์การประเมินหลักสูตรระดับดุษฎีบัณฑิตในสาขาวิชาพัฒนศึกษา และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ เพื่อให้เห็นภาพรวมของผลการประเมิน และเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตร

3. ควรมีการประกอบอื่น ๆ มาใช้ในการประเมินหลักสูตร เช่น จำนวนผลงานของนักศึกษา ทั้งระหว่างเรียนและหลังจากสำเร็จการศึกษา จำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับประโยชน์จากหลักสูตร เป็นต้น

Reference

- Chantaranamchoo, N. (2020). Development education: Diversity of paradigms for sustainable development.
Bangkok: Wattana Panich. (in Thai)
- _____. (2021). Data analysis for social sciences research using R. Bangkok: Wattana Panich.
(in Thai)
- Faculty of education, Silpakorn University. (2013). Doctoral of Philosophy Degree in Development Education. (Revised 2561 B.E.) Retrieved Aug, 29, 2017, from http://www.educ.su.ac.th/2013/images/stories/Download_document/F_Ph.D._04.pdf (in Thai)
- Gratthorn, A. A., Boschee, F., Whitehead, B. M., & Boschee, B. F. (2019). Curriculum leadership: Strategies for development and implementation. 5th ed. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Heemadam, F. (2018). The curriculum evaluation on master of education in research and evaluation apply to criteria of ASEAN university network quality assurance (AUN –QA) at program level. Al-Hikmah Journal of Fatoni University 8(15): 77-99. (in Thai)
- International Bureau of Education. (2021). Curriculum evaluation. [Online]. Retrieved June, 31, 2021, from <http://www.ibe.unesco.org/en/glossary-curriculum-terminology/c/curriculum-evaluation>
- Irish Aid. (2017). What is Development Education?. [Online]. Retrieved October, 2, 2017, from <https://www.irishaid.ie/what-we-do/who-we-work-with/civil-society/development-education-funding/>
- Kelly, A.V. (2004). The Curriculum Theory and Practice. 5th ed. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Nillapun, M., Sirisumpun, O., Chatiwat, W., PoNgern, W., & Markjooy, A. (2017). The curriculum evaluation on doctoral of philosophy program in curriculum and instruction, faculty of education, Silpakorn university. Veridian E-Journal, Silpakorn University 10(2): 1198-1216. (in Thai)
- Promjouy, S., Topothai, V., & Buathong, S. (2017). The evaluation of the doctor of philosophy program in education of the school of educational studies, Sukhothai Thammathirat open university. Journal of Education, STOU 11(1): 252-267. (in Thai)
- Regan, C. (2006). Irish aid and development education: Describing, understanding, challenging-the story of human development in today' s world. Dublin: Irish Aid.

- Rhode Island Department of Education. (2021). Curriculum Definition. [Online]. Retrieved June, 19, 2021, from <https://www.ride.ri.gov/InstructionAssessment/Curriculum/CurriculumDefinition.aspx>
- Rukspollmuang, C. (2004). Paradigms of development education. Bangkok: Winyoochon. (in Thai)
- Soonthornthai, W. (2008). The reasons behind the development of the 5 -level decision threshold. Executive Journal 28(3): 97-101. (in Thai)
- Stufflebeam, D.L. & Shinkfield, A.J. (2007). Evaluation theory, models and applications. John Wiley & Son, Inc.
- Unaromlert, T., Paiwithayasiritham, C., Weeranawin, L., & Sukjairungwattana, T. (2016). Curriculum evaluation of doctor of philosophy in development education, faculty of education, Silpakorn university. Veridian E-Journal, Silpakorn University 9(3): 489-506. (in Thai)
- Unaromlert, T., Paiwithayasiritham, C., Weeranawin, L., & Suphannopap, P. (2012). Curriculum evaluation of doctor of philosophy in development education, faculty of education, Silpakorn university. Journal of Education, Silpakorn University 10(1): 75-90. (in Thai)
- Wiles, J. (2009). Leading curriculum development. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Wongnaya, S., & Chaoweeratiphong, T. (2017). An evaluation of doctoral degree in administration and development strategy curriculum (revised 2013), Kamphaeng Phet Rajabhat university. The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal (GTHJ.) 23(2): 62-70. (in Thai)
- Wongsurawat, K. (2013). Thep Rattana Aksara Ph.D. Princess. Bangkok: Matichon. (in Thai)